

Lietuvos Respublikos finansų ministrui

2026-04-13

Kopija:

Lietuvos Respublikos kultūros ministrei

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministrui

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrei

Lietuvos nuolatiniam atstovui Europos Sąjungoje

Kūrybiškos Europos biurui Lietuvoje

Dėl ES 2028–2034 m. daugiameinės finansinės programos (DFP)

Gerbiamas Ministre,

Kreipiamės Lietuvos kultūros ir kūrybinių industrijų organizacijų vardu dėl būsimo ES ilgalaikio biudžeto.

Valstybėms narėms derantis dėl 2028–2034 m. daugiameinės finansinės programos (DFP), norėtume kreiptis į Jus kaip į Lietuvos atstovą Bendrųjų reikalų taryboje. **Raginame Jus palaikyti kultūros srities finansavimo didinimą, kuris atitiktų tiek šio sektoriaus poreikius, tiek strateginius iššūkius, su kuriais susiduria Europa.**

Geopolitinio spaudimo ir visuomenės susiskaldymo laikotarpiu kultūra padeda išlaikyti mūsų bendrą europinę demokratinę tapatybę, socialinę sanglaudą ir atsparumą. Tai taip pat yra investicija į Europos kūrybinį potencialą ir ilgalaikį konkurencingumą.

Suprantame biudžetinius apribojimus ir ribotus turimus išteklius. Dėl to mūsų pasiūlymai sutelkti į alternatyvių finansavimo šaltinių paiešką ir paramos kultūrai skyrimą Europos Komisijos jau pasiūlytose programose.

Konkrečiai, raginame Jus paremti šias priemones:

Programa „AgoraEU“

1) Komisija siūlo sukurti naują programą „[AgoraEU](#)“, sujungiant programas „Kūrybiška Europa“ ir CERV, kurios bendras biudžetas siektų 8,6 mlrd. eurų. Kultūros sričiai šioje programoje numatyta 1,8 mlrd. eurų. Nors tai dvigubai daugiau nei dabartinis biudžetas, tačiau paskirstyta per septynerius metus ši suma sudarytų apie 260 mln. eurų per metus – maždaug tiek, kiek sudaro Prancūzijos nacionalinės bibliotekos metinis biudžetas.

Todėl mes remiame Europos Parlamento Kultūros ir švietimo komiteto [pasiūlymą](#) padidinti programos biudžetą nuo 8,6 mlrd. eurų iki 12 mlrd. eurų. Be to, siūlome, kad lėšos iš baudų, kurias Komisija skiria technologijų įmonėms už įsipareigojimų pagal Skaitmeninių paslaugų aktą, Skaitmeninių rinkų aktą ir Dirbtinio intelekto aktą pažeidimus, būtų naudojamos „AgoraEU“ biudžetui papildyti.

Šis mūsų pasiūlymas remiasi precedentu, kai pagal dabartinę 2021–2027 m. DFP buvo atliktas konkrečiai programai skirtas koregavimas, pagal kurį „Kūrybiška Europa“ gauna dalinę paramą iš baudų už antimonopolinius ir konkurencijos pažeidimus (dabartinio DFP reglamento [5 straipsnis](#)). Skaitmeninių baudų nukreipimas kultūrai remti yra teisingumo principą atitinkantis sprendimas, atsižvelgiant į neigiamą skaitmeninės rinkos dominavimo poveikį ir grėsmes kultūrai, žiniasklaidai, demokratijai ir pagrindinėms teisėms: darbo vietų praradimą, rinkos iškraipymą bei dezinformacijos plitimą.

2) Be to, raginame numatyti lėšų paskirstymą pagal „AgoraEU“ kryptis, panašiai kaip numatyta dabartinėje programoje „Kūrybiška Europa“, kurioje nustatytos fiksuotos procentinės dalys. Konkrečiai, raginame, kad pagal „AgoraEU“ pasiūlymo [11 straipsnį](#) kultūros sričiai būtų skirta ne mažiau kaip 25 proc. Be tokio lėšų paskirstymo lankstumas gali virsti neapibrėžtumu, o tai dar labiau pablogintų ir taip jau nestabilias darbo sąlygas kultūros sektoriuje.

[Siūlomi pakeitimai pateikiami čia.](#)

Programa „Europos horizontas“

3) Komisijos pasiūlyme dėl kito finansavimo laikotarpio programos „[Europos horizontas](#)“ [kultūra nebelaikoma atskira paramos sritimi](#). Tačiau dabartinėje daugiametėje finansinėje programoje kultūrai skirta atskira 2-oji veiksmų grupė „Kultūra, kūrybiškumas ir įtrauki visuomenė“, kurios biudžetas per septynerius metus siekia beveik [2,3 mlrd. eurų](#). Poreikis teikti paraiškas su kultūra susijusiems „Europos horizonto“ konkursams yra ypač didelis: vien 2025 m. konkursas „Kultūra, kūrybiškumas ir įtrauki visuomenė“ pritraukė [1331 paraišką](#) – tai 80 % daugiau nei 2024 m. ir beveik 250 % daugiau nei 2021 m.

Todėl raginame tikslingai įtraukti kultūrą bei kultūros ir kūrybos sektorius į „Europos horizonto“ programą, priskiriant juos veiklos sričiai (angl. *pillar*) „Visuomenė“. **Siūlome 40 % „Visuomenės“ veiklos srities biudžeto skirti su kultūra ir kūrybinėmis industrijomis susijusiems moksliniams tyrimams ir inovacijoms, o tai sudarytų maždaug 3 mlrd. eurų.**

Europos konkurencingumo fondas

4) Siūlomame 2028–2034 m. [Europos konkurencingumo fondo](#) biudžeto plane [praktiškai nėra numatyta](#) jokia speciali parama kūrybinėms industrijoms. Tai visiškai nesuderinama

su sektoriaus indėliu į Europos konkurencingumą ir inovacijas. Europos Parlamento tyrimų tarnyba [apskaičiavo](#), kad kiekvienas į kultūros ir kūrybinių industrijų sektorių investuotas euras gali duoti iki 11 eurų grąžą BVP atžvilgiu.

Fondo programos (įskaitant programą „Skaitmeninė Europa“, Bendrosios rinkos programą ir, svarbiausia, „InvestEU“, kuri šiandien kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui teikia bent [366 mln. eurų paskolų garantijų](#)) yra labai aktualios. Tačiau dabartiniame Europos konkurencingumo fondo pasiūlyme nėra aiškių ir konkrečių nuorodų, užtikrinančių, kad kūrybinės industrijos ir toliau galės naudotis šia parama. Pirmininkavimo ES Tarybai dokumente [buvo išbraukta vienintelė nuoroda](#) į kultūros ir kūrybos sektorius.

Todėl siūlome, kad Europos konkurencingumo fonde būtų numatytas politikos segmentas „Skaitmeninė lyderystė ir kūrybiškumas“, kurio konkretūs tikslai aiškiai remtų kultūros ir kūrybos sektorius bei industrijas.

Siūlomi tikslai susiję su:

- skaitmeninių technologijų ir dirbtinio intelekto diegimu bei plėtra kultūros ir kūrybos sektoriuose;
- kultūrinio paveldo skaitmeninimu;
- novatoriškų verslo sprendimų ir produktų rėmimu kultūros ir kūrybos sektoriuose;
- verslo paramos kūrybinėms įmonėms stiprinimu, įskaitant verslo plėtros paspartinimą, inkubaciją ir pasirengimą eksportui;
- kultūrinės įvairovės skatinimu internetinėje erdvėje.

[Siūlomi pakeitimai pateikiami čia.](#)

Europos socialinis fondas

5) Siūlome į [fondo](#) teisinį pagrindą įtraukti atskirą straipsnį, skirtą užimtumui, įgūdžių ugdymui ir socialinei įtraukčiai kultūros ir kūrybos sektoriuose remti.

Šių sektorių teigiamas poveikis socialinei sanglaudai yra gerai dokumentuotas, tačiau juose taip pat susiduriama su nesaugiomis darbo sąlygomis, o sparčiai besivystančios dirbtinio intelekto technologijos jiems daro neproporcingai didelį poveikį. Pavyzdžiui, [UNESCO prognozuoja](#), kad iki 2028 m. dėl generatyvinio dirbtinio intelekto muzikos kūrėjai praras iki 24 % pasaulinių pajamų (apie 4 mlrd. EUR per metus), o audiovizualinių kūrinių kūrėjai – 21 % (apie 4,5 mlrd. EUR per metus).

Dėl šios priežasties manome, kad Europos socialinis fondas turėtų sudaryti sąlygas imtis konkrečių priemonių, skirtų spręsti nestabilių darbo sąlygų problemą, remti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, karjeros orientavimą bei kolektyvinių derybų stiprinimą kultūros ir kūrybos sektoriuose.

Siūlome, kad valstybės narės kultūros tikslams skirtų ne mažiau kaip 10 % Europos socialinio fondo lėšų.

[Siūlomi pakeitimai pateikiami čia.](#)

Europos ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos, žemės ūkio ir kaimo, žuvininkystės ir jūrų reikalų, klestėjimo ir saugumo fondas

6) Tam tikra šio [fondo](#) dalis – 2 % – turėtų būti skirta kultūrai. Teigiamas precedentas buvo sukurtas COVID-19 atsigavimo metu, kai [beveik 2 %](#) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų buvo skirta kultūrai ir kūrybinėms industrijoms. Siūlomame reglamente jau sukurtas precedentas, pagal [10 straipsnio 5 dalį](#) skiriant 14 % socialiniams tikslams.

Remiantis pandemijos metu įgyta patirtimi, rekomenduojame nustatyti šių lėšų naudojimo gaires:

- Valstybės narės privalo ginti kūrybinę laisvę ir meninės raiškos laisvę bei užtikrinti kultūros įstaigų autonomiją.
- Finansinė parama turėtų būti geografiškai subalansuota ir užtikrinti lygias galimybes kultūros veiklos vykdytojams visoje šalyje, tiek miestuose, tiek kaimo vietovėse.
- Skirti ištekliai neturėtų būti sutelkti vienam ar keliems kultūros paramos gavėjams. Vietoj to, parama turėtų būti skirta smulkiesiems ir nepriklausomiems kūrėjams, kultūros specialistams ir organizacijoms.
- Lėšas paskirstančios įstaigos, institucijos ir organizacijos privalo įsipareigoti laikytis socialinio teisingumo sąlygų ir užtikrinti sąžiningą darbo užmokestį bei teisingą atlygį ES finansavimo gavėjams.

„Globali Europa“

7) Siūlome [„Globalios Europos“](#) priemonės „Pasaulinio“ ramsčio struktūroje numatyti atskirą tikslą „Tarptautinių kultūrinių ryšių stiprinimas“, kuriam būtų skirta 10 % šio ramsčio biudžeto (maždaug 1,2 mlrd. eurų). Atskiras kultūros tikslas yra būtinas siekiant sustiprinti Europos pozicijas pasaulyje, skatinti dialogą ir tarpusavio supratimą bei užkirsti kelią bandymams paversti kultūrą ginklu ir panaudoti ją kaip propagandos priemonę.

Atsižvelgdami į derybų tempą, tikimės Jūsų paramos užtikrinant, kad šie prioritetai atspindėtų Tarybos pozicijoje ir kad ateinančio laikotarpio DFP pakete būtų tinkamai atsižvelgta į kultūros bei kūrybinių industrijų poreikius. Esame pasirengę suteikti bet kokią papildomą informaciją ir aptarti šiuos pasiūlymus.

Pasirašiusios organizacijos (suderinta elektroniniu būdu):

Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija

VšĮ Urbanistinio šokio teatras „Low Air“

Kazimiero Simonavičiaus universitetas, UAB

VšĮ „Sociali karta“

Socialinės lyderystės asociacija

Lietuvos dailininkų sąjunga

Lietuvos Žaidimų Kūrėjų Asociacija

Lietuvos fotomenininkų sąjunga

Lietuvos meno galerininkų asociacija

Lietuvos muzikos verslo asociacija

Lietuvos leidėjų asociacija

Scenos meno kritikų asociacija

Ekspobalta UAB

VšĮ Vokalinio meno tinklas

Nepatogus kinas, VšĮ

Asociacija Baltic Film & Creative Tech Cluster

Lietuvos muzikų sąjunga

Digital Freedom, UAB

The Critical, UAB

Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno įstaigų asociacija

Lietuvos nacionalinė filharmonija

Lietuvos nacionalinis dramos teatras

Nacionalinis Kauno dramos teatras

Valstybinis Vilniaus mažasis teatras

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

Asociacija LATGA

KĮ Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras

Nacionalinis M.K.Čiurlionio dailės muziejus

VšĮ Kauno bienalė

Lietuvos gretutinių teisių asociacija AGATA

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai

Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga

Vilniaus Dizaino Kolegija

Juozo Miltinio dramos teatras

Kino kultūros asociacija

VšĮ Teatro informacijos centras

VšĮ Meno avilys

VšĮ Erdvės

Lietuvos kinematografininkų sąjunga

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

e. paštas: info@creativeindustries.lt